

Natuurtoets

Ontwikkeling Kwadijkerpark fase 2 & 3

“Aanvullend veldonderzoek kap bomen ”

Gemeente Purmerend

- Aanvullend onderzoek Wet natuurbescherming

Rapport

01/296 AFO Advisering & Onderzoek

Titel en subtitel

Natuurtoets

Ontwikkeling Kwadijkerpark fase 2 & 3

"Aanvullend veldonderzoek kap bomen"

Auteur(s)

drs. A. H. Swaan

Opdrachtnemer

AFO Advisering & Flora- en faunaOnderzoek

Limmerweg 46

1935 AM Egmond-Binnen

www.afo-onderzoek.nl

e-mail: info@afo-onderzoek.nl

Opdrachtgever

Bam Infraconsult BV

Postbus 63

2800 AB Gouda

www.bam.nl

Datum publicatie: november 2017

© **AFO Advisering & Flora- en fauna Onderzoek**, 2017

Niets uit deze rapportage mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van AFO en de opdrachtgever openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, websites etc..

Natuurtoets

Ontwikkeling Kwadijkerpark
Fase 2 & 3
“Aanvullend veldonderzoek
kap bomen ”

Gemeente Purmerend

Rapportage: A. H. Swaan

AFO Advisering & Flora - faunaOnderzoek
Rapport 01/296

Egmond-Binnen, 2017

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1 INLEIDING	4
2 AANPAK & INDELING RAPPORTAGE	5
3 ONDERZOEKLOCATIES	6
4 AANVULLEND VELDONDERZOEK	7
4.1 DOEL VAN HET ONDERZOEK	7
4.2 METHODE	7
4.3 RESULTATEN	8
4.4 CONCLUSIE	9
5 EFFECTBEOORDELING & WET NATUURBESCHERMING	11
6 LITERATUUR	12

Samenvatting

Inleiding

- Voor een geplande ruimtelijke ontwikkeling in het Kwadijkerpark werd een aanvullend onderzoek verricht naar het gebruik van holten en spleten aanwezig in enkele bomen die gekapt dienen te worden voor de aanleg van een nieuwe randweg en de plaatsing van gebouwen. Deze bomen werden bij eerdere onderzoeken, verricht in 2017, aangemerkt als potentiële verblijfplaats voor vleermuizen. Een aanvullend veldonderzoek werd zodoende noodzakelijk geacht.

Resultaten onderzoek

- Er werden tijdens vier bezoeken, verspreid over de periode juni – oktober, geen waarnemingen verricht die wijzen op het gebruik van de bomen met holten door vleermuizen.
- Op of nabij de locaties waar kap dient plaats te vinden werd wel de aanwezigheid van enkele zogeheten paarterritoria van de Gewone dwergvleermuis vastgesteld.
- De randzone van het projectgebied nabij de ontwikkelingslocatie fase 2 vormt voor meerdere soorten vleermuizen een belangrijk foerageergebied en het heeft, ook afgaande op eerder verricht onderzoek en de ligging, een belangrijke functie als migratieroute voor vleermuizen.

Wet natuurbescherming

- Overtreding van de Wet natuurbescherming zal door de kap van de onderzochte bomen niet optreden.
- Er is geadviseerd een ecologische werkprotocol te hanteren bij de voorgenomen kap.
- De waargenomen paarterritoria van de Gewone dwergvleermuis kunnen na de voor dit onderzoek beschouwde ontwikkeling (kap & bouwvlak gebouwen) aanwezig blijven. Het terrein op of in de directe omgeving van de huidige locaties biedt hiervoor vooralsnog voldoende mogelijkheden.
- Gelet op de aanwezigheid van vleermuizen in het plangebied wordt geadviseerd om gaande de verdere ontwikkeling van het projectgebied te blijven volgen of de functionaliteit van het gebied voor vleermuizen niet alsnog in het geding komt, waarmee de Wet natuurbescherming alsnog kan worden overtreden. Naast de aanwezigheid van deels open (groene) ruimten, kunnen ook factoren zoals de wijze waarop de buitenruimte verlicht wordt hierbij een rol spelen.

1 Inleiding

In opdracht van Bam Infraconsult BV werden voor de ontwikkeling van het Kwadijkerpark door de Prinsenchting in een eerder stadium reeds twee onderzoeken uitgevoerd met betrekking tot de kap van bomen die ten gevolge van de voorgenomen ontwikkeling zouden moeten worden gekapt in fase 2 en 3. Deze onderzoeken werden uitgevoerd in de winter (januari) en het voorjaar van 2017 (AFO, 2017). In een eerder stadium werd voorafgaande aan Fase 1 van de ontwikkelingen in het Kwadijkerpark een geheel onderzoek uitgevoerd (AFO, 2008).

Uit de resultaten van het in de winter en in het voorjaar van 2017 uitgevoerde onderzoek kwam naar voren dat in enkele van de te kappen bomen holten aanwezig waren, of spleten, die mogelijk door vleermuizen zouden kunnen worden gebruikt als verblijfplaats. Op basis van deze constatering werd geadviseerd een aanvullend veldonderzoek uit te voeren naar het daadwerkelijke gebruik van deze bomen door vleermuizen. Immers bij het zondermeer kappen van deze bomen kon niet worden uitgesloten dat verblijfplaatsen van deze soortgroep verloren zouden gaan, en daarmee zou kap in strijd zijn met de Wet natuurbescherming.

In deze rapportage worden de bevindingen weergegeven van dit aanvullende veldonderzoek.

2 Aanpak & indeling rapportage

1. Beschrijving van de onderzoeklocaties
2. Veldbezoek: methode en resultaten
3. Effectbeoordeling & Wet natuurbescherming
4. Conclusie met betrekking tot de Natuurwet- en regelgeving
5. Vervolgstappen & advies

3 Onderzoeklocaties

De onderzochte locaties bevinden zich in het noordwestelijk deel en het zuidwestelijk deel van het projectgebied, en maken respectievelijk onderdeel uit van de ontwikkelingsfase 2 en ontwikkelingsfase 3 van het gebied.

In figuur 1 staan de onderzoeklocaties weergegeven op kaart. Beide locaties bevinden zich in de nabijheid van de randzone van het projectgebied. De locaties van de bomen in Fase 2 liggen in de nabijheid van een groene randzone langs een doorgaande watergang. Deze randzone vormt tezamen met de ten noorden van de waterloop gelegen groene randzone een (gemeentelijke) ecologische corridor.

Figuur 1. Het projectgebied Kwadijkerpark waarbij met behulp cijfers de specifiek onderzochte locaties zijn aangegeven. Deze locaties liggen binnen de twee ontwikkelingsfasen: fase 2 rode cijfers en fase 3 blauwe cijfers. Bewerkte topografische kaart © 2017 Topografische Dienst Emmen (grid: kilometerhokken).

4 Aanvullend veldonderzoek

4.1 Doel van het onderzoek

Bij eerder verricht onderzoek ten behoeve van de voorgenomen ontwikkeling in Fase 2 en Fase 3, werd op beide deellocaties een aantal bomen aangetroffen die mogelijk een verblijfplaats van vleermuizen zouden kunnen herbergen (AFO, 2017). Om schade aan deze zwaar beschermde soortgroep te voorkomen, waarmee bovendien de Wet natuurbescherming zou worden overtreden, was één van de conclusies van het eerder verrichte onderzoek dat een aanvullend veldonderzoek naar het daadwerkelijke gebruik van deze bomen door vleermuizen noodzakelijk was alvorens tot kap kon worden overgegaan.

4.2 Methode

Er werden in totaal vier bezoeken gebracht aan de onderzoeklocaties, die volgens de richtlijnen van het vleermuisprotocol werden uitgevoerd. De eerste inventarisatie vond plaats 20 juni 2017, en de laatste inventarisatie vond plaats 4 oktober 2017. Tussentussende vonden nog twee bezoeken plaats op 13 juli en 21 september. Dit laatste bezoek wijkt wat betreft de relatief korte tussentussende periode met het bezoek 4 oktober af van de gangbare werkwijze, waarbij de periode tussen twee afzonderlijke bezoeken langer is. Gangbaar is dat de tussentussende periode circa 20 dagen bedraagt. De reden dat het eerste onderzoek in het najaar niet eerder werd verricht schuldte in de voor vleermuisinventarisaties zeer slechte weersomstandigheden. In Nederland, maar met name in Noord-Holland, was sprake van aanhoudende neerslag in de eerste weken van september. Het alternatief om het tweede onderzoek in het najaar nog later in oktober te verplaatsen werd, mede door de prognose van sterk lagere nachttemperaturen, niet zinvol en wenselijk geacht.

De inventarisaties werden door twee personen verricht. Waarnemingen werden verricht met behulp van batdetectoren, waarbij minimaal één batdetector aanwezig was waarmee digitale (time expansion)opnamen konden worden gemaakt. Hiermee kon digitaal geregistreerde echolocatie zo nodig later kon worden beoordeeld of geverifieerd met behulp van software (sonogram). Een lamp werd soms ingezet om met behulp van batdetector waargenomen vleermuizen te lokaliseren. Er werd uitsluitend geïnventariseerd indien de weersomstandigheden activiteiten van vleermuizen niet beperkten, dus niet bij harde wind (> 4 Bft) of substantiële regenval binnen een belangrijk deel van de inventarisatieperiode. Een inventarisatie op 28 september werd voortijdig afgebroken door het optreden van zeer dichte mist.

Bij een bezoek werden de beide locaties steeds afwisselend bezocht gedurende een totale periode van circa 2 uur. Specifieke aandacht kregen de locaties waar bij eerdere onderzoeken bomen met holten of spleten werden aangetroffen. Daarnaast werd de wijdere omgeving op deze locaties onderzocht. In staat tabel 1 staat een overzicht van de bezoeken.

Tabel 1. *Inventarisatiedata en perioden*

Datum	Periode
21 juni	<i>nacht/ochtend</i>
14 juli	<i>nacht</i>
21 september	<i>avond/nacht</i>
3/4 oktober	<i>avond/nacht</i>

4.3 Resultaten

21 juni 2017. *Nacht/ochtend ca. 3:30 - 5:15*

Op de noordwestelijke locatie (Fase 2) werd zeer intensief gefoerageerd door Gewone dwergvleermuizen. De locaties waar de meeste exemplaren zich bevonden waren nabij het water en op het open veld nabij nr 4 (zie fig.2). De schatting is dat vrijwel continue zeker rond de 10 exemplaren hier bij aanvang van de inventarisatie aanwezig waren. Boven het water werd ook een jagende Ruige dwergvleermuis waargenomen, en een Myotis-soort, zeer waarschijnlijk een Watervleermuis.

Op de locatie van Fase 3 werden weinig vleermuizen waargenomen, slechts een enkele Gewone dwergvleermuis.

Specifieke controle van de bomen met holten, zowel in donker als nabij zonsopgang, leverden op beide locaties geen waarnemingen op van vleermuizen die in de nabijheid hiervan in- of rondzwermde.

14 juli 2017. *Nacht: ca. 00:00 – 1: 55*

Het aantal jagende Gewone dwergvleermuizen was beduidend lager dan tijdens het bezoek in juni. Er werden slechts enkele waarnemingen gedaan in de nabijheid van het water. Op het open veld werden nauwelijks tot geen jagende dieren waargenomen. Ook dit keer werd hier een Myotis-soort waargenomen jagend boven het water, zeer waarschijnlijk eveneens een Watervleermuis.

Bij nadere inspectie van de holten met een lamp werd een Grote Bonte Specht waargenomen in een eveneens door een specht uitgehakte holte in een Grauwe Abeel op het open veld (nr. 4, zie fig 2). Deze holte was reeds aanwezig bij het verrichte onderzoek in 2008. En ook toen werd tijdens het vleermuisonderzoek hier een Grote Bonte specht in aangetroffen. De holte is kennelijk een favoriete locatie om te overnachten.

In het zuidwestelijke deel – Fase 3 – werden, evenals tijdens het vorige bezoek in juni, slechts enkele waarnemingen gedaan van vleermuizen. Er werd een overvliegende Laatvlieger waargenomen en enkele Gewone dwergvleermuizen die meestal kort op deze locatie aanwezig waren.

Ook op deze locatie werden nabij de boomholten geen in- of rondzwermde vleermuizen aangetroffen. Nadere inspectie van een ons bekende holte in een Knotwilg nabij de ingang van het park, die zich op slechts een meter boven de grond bevond, leverde een tweede in een holte overnachtende vogel op. Waarschijnlijk een Koolmees, die rakelings langs het hoofd van de waarnemer wegvloog toen deze in de holte scheen met een zaklamp.

21/22 september. Avond/nacht: ca. 23:00 -0:30

Hoewel de omstandigheden gunstig leken, met name voor het waarnemen van werfroepen van vleermuizen (temperatuur 12- tot 14 graden), werden bij Fase 2 überhaupt zeer weinig vleermuizen waargenomen. Boven het water werden twee Gewone vleermuizen jagend waargenomen en een Ruige dwergvleermuis. Van één van de exemplaren van de Gewone dwergvleermuis was hier kort een sociale roep te horen. Bij het plangebied van Fase 3 werd slechts een enkele Gewone dwergvleermuis en een Ruige dwergvleermuis kort waargenomen.

Er werd op beide locaties geen activiteit van vleermuizen waargenomen bij de bomen met holten.

3-4 oktober. Avond/nacht: ca. 23:00 -0:30

Boven het water nabij Fase 2 werden enkele Ruige dwergvleermuizen en een Gewone dwergvleermuis jagend waargenomen. Nabij de rondweg werd een rondvliegende Gewone dwergvleermuis waargenomen die frequent een werfroep liet horen. Ook langs de weg nabij nr 1 werd een Gewone dwergvleermuis waargenomen die een werfroep liet horen. Er werd geen vleermuisactiviteit waargenomen nabij de bomen met holten.

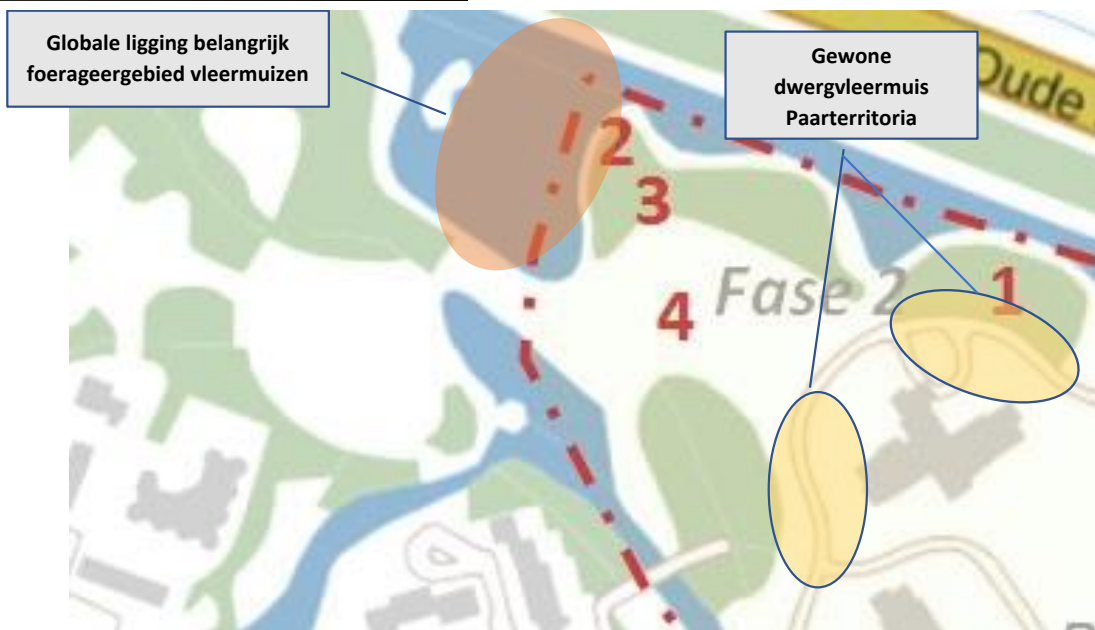
Bij de locaties bij Fase 3 werd zeker één Gewone dwergvleermuis waargenomen die een werfroep liet horen, maar mogelijk betrof het twee afzonderlijke mannelijke exemplaren waarvan de territoria aaneensloten. Er werd ook op deze locatie geen vleermuisactiviteit waargenomen nabij de holten.

4.4 Conclusie

Er zijn op de planlocatie geen waarnemingen verricht die wijzen op het gebruik van de boomholten en spleten die bij een eerdere onderzoeken (AFO, 2017) als potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen werden aangemerkt. Op de planlocatie werden wel paarterritoria aangetroffen van de Gewone dwergvleermuis. De randzone van het noordwestelijke deel van het plangebied wordt door verschillende soorten vleermuizen gebruikt als foerageergebied. Er waren tijdens de inventarisaties frequent relatief veel exemplaren aanwezig. Ook in 2008 werd al waargenomen dat de noordelijke randzone een belangrijke foerageergebied vormt voor vleermuizen (AFO, 2008).

Vogels - Grote Bonte Specht en Koolmees - maakten zeker van twee holten gebruik als "slaaplocatie". Eerder werd bij de voorafgaande onderzoeken reeds geconstateerd dat de holten in het gebied van Fase 2 zeer waarschijnlijk door Halsbandparkieten worden gebruikt als nestlocatie.

De locaties van de meest relevante waarnemingen staan ingetekend op kaart van de figuren 2 & 3.

Figuur 2. Belangrijkste vleermuiswaarnemingen locatie Fase 2.

Figuur 3. Meest relevante waarnemingen nabij plangebied Fase 3.

5 Effectbeoordeling & Wet natuurbescherming

De verrichte onderzoeken geven geen aanleiding te veronderstellen dat de bewuste bomen een functie hebben als verblijfs- of voortplantingslocatie voor vleermuizen. Kap van de bomen zal in die zin geen overtreding van de Natuurwetgeving veroorzaken.

Het gebruik van vogels van de holten zal bij kap buiten de vogelbroedtijd geen belemmering vormen. Geadviseerd wordt om wel enige preventieve maatregelen te treffen bij de kap (eenvoudig ecologisch werkprotocol). Voor fase 2 zijn deze, tezamen met de conclusies van het aanvullende onderzoek, al aan de opdrachtgever verstrekt vóór deze rapportage werd opgesteld.

De noordelijke randzone van het projectgebied Kwadijkerpark vormt voor vleermuizen een belangrijk foerageergebied, en zal afgaande op de waarnemingen tevens een belangrijke verbindingzone vormen voor deze soortgroep naar foerageergebied elders, of van vaste verblijfslocaties naar foerageergebied of elders. De waarnemingen bevestigen de eerdere conclusies (AFO, 2008, 2017) dat behoud van de randzone, ook vanuit de natuurwetgeving, een belangrijk aspect vormt bij de ontwikkeling van het Kwadijkerpark.

Op of in de nabijheid van de planlocatie werden enkele paarterritoria van de Gewone dwergvleermuis aangetroffen. Paarterritoria zijn wettelijk beschermd. De mannetjes die deze paarterritoria "bezetten" hebben naar verwachting hun verblijfslocaties in de op het terrein aanwezige lage gebouwen. Of, zoals het geval kan zijn bij de paarlocatie bij het plangebied van Fase 3, in het buiten het terrein gelegen (school)gebouw. Na kap van de bomen zijn de resterende (groene) ruimten op en nabij de locaties waar de paarterritoria werden aangetroffen, vooralsnog voor deze exemplaren voldoende om een paarterritorium te kunnen behouden. Het projectgebied behoudt dus vooralsnog zijn functionaliteit voor deze exemplaren van de Gewone dwergvleermuis. Bij de nadere ontwikkeling van het projectgebied dient wel rekening te worden gehouden met het gegeven dat naast het behoud van open (groene) ruimten op de planlocatie, ook andere factoren een rol kunnen spelen bij het behoud van de genoemde functionaliteit. Zo kan felle verlichting een beperking zijn voor het behoud van de genoemde paarlocaties. Dan zou alsnog overtreding van de Wet natuurbescherming optreden. Geadviseerd wordt hier gaande de verdere ontwikkeling aandacht aan te besteden, zodat voortijdig maatregelen kunnen worden getroffen om niet in strijd met de Wet natuurbescherming te handelen.

6 Literatuur

- AFO Advisering & Onderzoek, 2008. Natuurtoets: Project Kwadijkerpark, Rapport 01/159
- AFO Advisering & Onderzoek, 2017. Natuurtoets: Ontwikkeling Kwadijkerpark fase 2 "Aanvullende beoordeling kap bomen". Rapport, 01/287.
- AFO Advisering & Onderzoek, 2017. Natuurtoets: Ontwikkeling Kwadijkerpark fase 3 "Aanvullende beoordeling kap bomen". Rapport, 01/289.
- Regelink Ecologie & Landschap, 2015. Verspreidingsonderzoek beschermde flora en fauna Gemeente Purmerend. Rapport RA14001-01.